

Ozare

ŠTEVILKA 6

NOV. - DEC. - 1957

VSEBINA:

Pomlad v Črepinjeku (K. Mauser)	81
Organizacija javne uprave... (I. Avsenek)	85
Ozare (Uredništvo in založništvo).....	87
Umetna luna	88
Ob robu Desetega brata (J.S.)	90
SLOVENSKI ODER: Baragov dom, - Fami dom sv. Vida, - Mladinski pevski zbor Slavček, - Spomenik Ivanu Zormanu, - "Zarja" o Ivanu Zormanu	92
OBISK PRI KNJIGAH: Ob jubileju papeš- kih socialnih okrožnic (Ivan Ahčin) - Their paths are peace (Clara Lederer) - Mariji (Tine Debeljak)	95

OZARE. Družinski list za Slovence v Ameriki. Izhaja vsaka dva meseca. Izdaja Slovenska pisarna v Clevelandu. - Naroča in plačuje se na naslov: Ozare, 6116 Glass Ave, Cleveland 3, Ohio, USA. Naročnina za eno leto \$ 2.50.

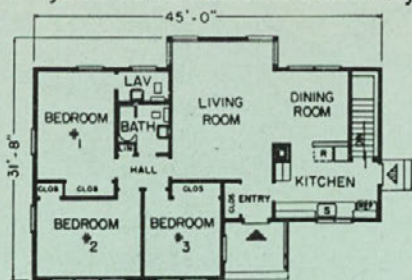

Printed in USA

D 129994
+

To je načrt za ameriško stanovanje. S pohištvom pa opremi Vaše stanovanje

LOUIS OBLAK
 trgovina s pohištvom
 2978 St. Clair Ave HE 12878
 Cleveland 3, Ohio

Točna in dobra postrežba!

ČISTILNICA OBLEKE
Triangle Drycleaning
 (Rozi Meglič)

1. East 71 HE 2 1350
 Cleveland

E - J Hardware

(Prej Grdina - Hardware)

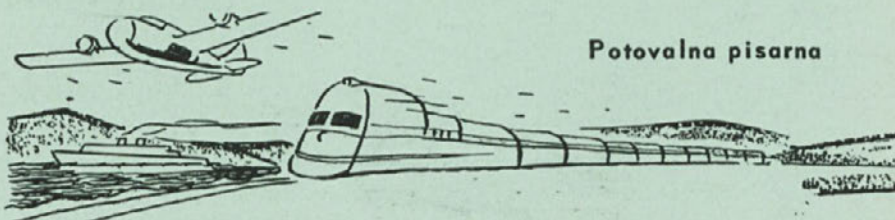
E. March & J. Penko
 6127 St. Clair Ave - UT 13750

SLOVENSKA TRGOVINA S CEVLJI

STANE MAJER

6107 St. Clair UT 1 5027
 Dajemo Eaglestamps

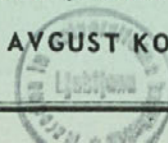
Trgovina z moško obleko
NORWOOD MEN'S SHOP
 John F. Kovacic
 mestni zastopnik
 6217 St. Clair UT 11393
 Cleveland

Potovalna pisarna

Paketi in denar (1 dolar - 600 Din) v Jugoslavijo

AVGUST KOLLANDER

PS 913/1970

Karel Mauser

Pomlad v Črepinjeku

6

S čudno pregrajo se je začel teden za Fonza in Lucijo. Sicer je bilo treba narediti še to in ono, toda pravega dela pri Močniku ni več bilo. Prav zavoljo tega je Fonz pregrajo tako živo občutil. Kakor brž je stopil skozi vrata v kašči, se mu je zazdelo, da je odprl leso, ki vodi od njega do Močnika. Tam je Lucija in njene misli.

V kašči je bil sam. Ko je vstala misel, jo je vrtil in gnetel in ni se mu mogla izmuzniti. Bila je z njim vred ujeta med štiri nizke stene. Toda zjutraj, ko je stopil na dvorišče, je čutil, kako se je vsaka misel sprostita in raztegnila, se stopila z mrzlo meglo in izginila.

Lucija se je zaklenila vase. Nenadoma, skoraj čez nedeljo, je zapahnila duri za vsem, kar je bilo med njo in Fonzom. Fonz je začutil. Ni bila trda v besedi. Odzdravila je kakor vedno, toda izginila je iz hiše koj, ko je sedel k zajtrku. Močnik je nekaj brundal vase, toda Fonz ga ni imel k mari. Nenadoma mu je postalo vse eno. Da je Boštetov po sredi, to si je bil gotov. Če je tudi kujanje zavoljo njegovega obotavljanja iti čez mejo, o tem si ni bil na jasnem. Morda je po tej nedelji že vse odveč.

— Če se ti da peljati nekaj mernikov pšenice v mlin, je prav, če ne, pa tudi, — je hrknil Močnik.

Fonzu je bila Močnikova želja všeč. Biti sam in kar se da daleč od vsega, kar ga je zdaj trapilo. Pri priči je vstal.

— Pa Boštetovemu ne boš nič rekel, — je nenadoma zinil Močnik.

— Rekel. Zavoljo Lucije? Le zakaj?

Z odprtimi usti je Močnik zijal v zaprta vrata.

Ko je Fonz odpeljal, je prišla Lucija v hišo. Močnik jo je ošinil s čudnim pogledom. Mu je bilo zavoljo Fonza le težko.

— Prav ni, kar delaš z njim, da vaš, — se mu je odtrgalo od srca.

Našobila se je in skoraj zarunkala nazaj:

— Menda mi ne boste vi zbirali fantov.

— Tisto ne, — se je Močnik potegnil nazaj. — Je pa Fonz tak garač, če se zažene, da bi še iz gnoja srečo izkopal. Boštetov jo ne bo.

Luciji so se tresle roke, toda ni rekla več besede. Spomivalo je pometla z mize drobtine, ki so ostale od Fonzovega zajtrka. Odšla je iz hiše.

Fonz je med tem že zapregel. Mislil je že pognati, toda ko je ujel nebo nad Storžičem, je zlezal z voza in vrgel plahto čez vreče. Bo rado zarosilo še preden bo pri Teranu.

Do Dupelj ni mislil na nič. Je bil vesel, da se je znebil more, ki ga je tiščala. Ko je zapeljal čez železniški tir in pričel zavirati zavoljo stmega brega, so mu v cviljenju koles padle prve misli. S kapljami dežja vred.

Razgledal se je, kar tako popravil plahot in zavihal ovratnik pri suknjiču.

– Že po snegu diši, – si je rekel na glas. In je bilo res med debelimi kapljami nekaj širokih snežink. Pol voda, pol sneg.

Potlej je pričel drezati vase. Začelo se je. Tale Lucijina pot z Boštetovim v Tržič je vendar nekaj več kakor samo izlet. Še Močnik to čuti. Sicer pa tega tudi Lucijin obraz ne taji. Da bi šla z njim samo zavoljo nagajanja, tega Fonz ne verjame. Si pa do zdaj z Boštetovim vendar še nista bila tako blizu. Kar je bilo, je bilo bolj zavoljo kujanja. Kanila ni nikamor. Visela je med obema kakor kaplja po dežju, ki se ujame na list.

Toda sedaj je kanila v Boštetovo dlan. In v tem hipu, ko voz cvileč leze pod breg, se Fonzu zazdi, da se je tudi življenje med njim in Lucijo povescilo, da je začelo polzeti, počasi, komaj vidoma kakor debela plast snega, ki se odtrga nekje pod površino in zareži na vrhu šele potlej, ko že zabučí navzdol.

Ali ima sploh še smisel, da se nameri tja preko? Če gre in pride srečno nazaj, če si s tistimi pekočimi beliči kupi njivico in jo priveže k Hajmanovi bajti, kaj bo drugače? Mar se more človek spremeniti čez noč?

In če jo kupi kakor takrat? Ali morda tako kakor tisti Končanov iz Kovorja, ki je obležal dobrih sto metrov od meje. Po komolcih je še prilezel do smrečja in ko so ga našli, je z mrtvimi modrimi ustnicami tiščal v moker mah.

Voz je na ravnem, toda Fonz se je zavedel šele potlej, ko se je konj ustavil. Odvril je in pognal.

Čudne volje je pri Teranu zavil na dvorišče. Kar sam je znosil žito v mlin. Še do govorjenja mu ni bilo, čeprav je Teranov Andrej, ki je bil njegovih let, silil vanj. Kar koj je kanil obrniti. Pa mu je Andrej obljubil, da bo njegovo žito kar koj osul med kamne in da lahko počaka. Vreme je tako pristujeno, da pri delu ne

bo nič zamudil, otroci pa tudi ne vekajo doma.

Pa se Fonzu le ni dalo. Zganil je plah-to in zlezel na voz. Toda komaj je pognal, je že Teranov zavpil, da bo zbosil konja.

Fonz je zategnil vajeti. Andrej je bil že pri konju in mu vzdignil zadnjo nogo.

– Vidiš.

Podkev je opletala na kopitu. Komaj dva sta še držala.

– Poglej zlodja in nič nisem opazil, – se je čudil Hajmanov.

Pri priči je spregel in porinil voz pod streho.

– Konja pelji do Stegnarja, – je svetoval Andrej. – Toliko se boš zamudil, da boš nazaj grede lahko vzel moko in otrobe.

– Mi ne kaže drugega, – se je nasmehnil Fonz. – Močnik bo gledal, kam sem se potepel.

– Puščobo bo že sam prodajal, – se je zasmel Teranov. – Drugega v tem vremenu ne moreš. Saj se že sneg ponuja.

– Prav, se pa nazaj grede oglasim, – je rekel Fonz. – Do noči gotovo.

Še ni prišel čez brv, ko je med dež pričel kacati sneg. Debele kosminke so sedale v luže. In v tem hipu je bilo Fonzu kar prav, da se je konj zbosil. Saj ima Teranov prav: doma res nima kaj početi. V kašči čepeti ves dan ali pa se izmikati Luciji.

Stegnar se je široko zasmel, ko je prignal konja na dvorišče.

– Kaj ste se zmenili ali kaj?

In so res že trije čakali. Ožbovc, Poglajen in Poderžaj.

– Menda še konji vedo, kdaj ima gruntar čas za postopanje, – se je smejal Ožbovc.

Fonz je koj presodil, da bo treba čakati lep čas. In je konja zapeljal v hlev.

– Če ti je prav, Stegnar, se popoldne vrnem. Sveč ti ne manjka. Pa k materi

stopim, ko sem že tukaj. K Teranu sem nekaj žita zapeljal, ko sem opazil, da je konj bos.

Stegnarju je bilo prav, Ožbovc bi se pa kar spustil v pomenek. Pa Fonzu ni bilo zanj. Poslovil se je in kar za Dobravcem bruhal na kolovoz.

Hajmanca se je tako zavzela, da kar do besede ni prišla. Na delavnik Fonz še ni prišel domov.

– Se je kaj zgodilo, – ga je barala v strahu.

– Nič. Konj se mi je zbosil, ko sem peljal žito k Teranu. Pa pri Stegnarju že trije čakajo. Dokler pridem na vrsto, sem si mislil, še lahko malo povasujem.

Hajmanca je takoj pristavila vodo za bezgovec. V takemle pristujenem vremenu se prileže. Nazarensko je bila vesela Fonzovega prihoda.

– Kaj novega v Podbrezjah? – je zinil Fonz.

– Posebnega ni. Le Obram se je nekaj pretegnil prejšnji teden.

Prav nalašč je omenila Obrama. Pa je bil Pavlinov Fronc bolj bolan.

– Ni hudik, – se je začudil Fonz. – Bi bilo prav, ko bi ga šel pogledat.

– Vesel bo gotovo, – se je nasmehnila Hajmanca. Ne toliko zavoljo Obrama. Rotija danes gotovo ni preveč pri delu. Jo bo vsaj videl, trdin trdinasti.

Ko je znil vase bezgovec, se je Fonz kar koj vzdignil. Kacalo je na gosto pa že bolj neka čobodra. Ne dež ne sneg.

Na dvorišču je naletel na Obramovko.

– Bolnike obiskujem, mati, – je rekel veselo.

– Oh, naš te bo vesel, – ni skrivala zadovoljstva. – Kar v hišo stopi. Pri peči greje hrbet.

Rotija je bila v hlevu in Obramovka je že kanila stopiti do nje in jo povabiti v hišo. Pa se je sredi poti premislila in odšla na skedenj. Bog ve, če ne bi bilo na-

pak. Vse je tako cudno med njima. Če je Fonz prišel, da bi videl tudi njo, jo bo že našel. Rotija pa njega. Saj je bil dovolj glasen na dvorišču.

Rotiji so sredi dela obstale roke. Fonzov glas. Le kaj ga je prineslo na delavnik v Podbrezje? Pa ne, da je pustil Močnika? In je čisto tiho zdrsnila v njene splašene misli še Lucija. Morda sta se sporekla in se razšla in zdaj nima več kaj iskati tam onstran Bistrice.

Stala je in strmela na dvorišče. Debeli kosmi so se počasi vrteli med hišo in skednjem in sedali v luže. Vleklo jo je v hišo, toliko, da bi ga videla in pozdravila. Na obrazu bi mu prebrala, zakaj je prišel.

Toda ni se mogla odtrgati. Samo v srcu je plalo in zatajevana ljubezen v njej se je zlivala v vsako žilo in vsak živec kakor vrelo olje. Kako bi bilo lepo, ko bi prišel in nikoli več ne odšel. Tudi če je ne vzame, samo, da bi ostal v vasi, samo, da bi se srečavala in bi mogla srečavanja ohranjati v srcu. Z Lucijo ne bo nikoli srečen. Videla je takrat.

Ko je nesla šeki škaf vode, so se ji roke tako tresle, da ji je voda kar naprej pljuskala čez rob. Ni si mogla pomagati. Mučila se je, da bi se umirila, da bi srce ne tolklo s toliko silo. Toda vse zaman. Fonz je pod Obramovo streho.

Z obema rokama se je držala jasli, ko se je prikazal na durih. Kakor da je priklenjena na zglodani les. Ni se mogla premakniti.

– Dober dan, Rotija, – je rekel toplo in zakoračil proti njej. – Sneg sem prinesel.

– Vesela sem, Fonz, da si prišel. Zelo sem vesela. In kar na delavnik si prišel.

Vedela je, da ne more najti prave be-

sede. Že je stal ob njej in bala se je, da bo videl, kako se trese. Potlej ji je kaničila kaplja vode od njegovega klobuka ravno na lice. Dvignila je glavo.

– Moker si, Fonz, – je rekla skrbno. – Še prehladil se boš.

– Ne bom se ne. Mati so mi doma zavreli bezgovca in Obram mi je postregel s slivovko. Ogrel sem se. In tebe moram videti. Veš, konj se mi je zbosil ravno pri Teranu pa sem ga moral zavleči k Stegnarju. Čakati moram, da ga podkuje. In sem kar vesel. Saj se že dolgo nisva videla.

Naslonil se je s hrptom na jasli in z roko ujel njene grampave prste.

In kakor da so bile vse besede že lepo zravnane v njegovem srcu, je nenadoma rekel:

– Rotija, morda sem napak naredil, da sem šel k Močniku. Vsak dan bolj mislim, da bi moral ostati todle. Kar nekam bojim se zime. Ti ne veš, kako postaja puščobno v Žiganji vasi.

Hotela je reči, naj pride nazaj, da bo neizrečeno vesela, če ga bo smela srečavati, toda vse besede so bile tako trdo zgnetene v srcu in v grlu, da ne ena ni mogla na dan.

– Saj tebe bolj zebe kakor mene, – je opazil njeno trepetanje.

– Vodo sem polila po sebi, ko sem nesla šeki, – je izjucitala.

– Veš, Rotija, tebi lahko povem. Z Lucijo se krha. Nemara med nama lepega sploh nič več ni ostalo. Pa nisem prišel, da ti to povem. Svoje križe imaš, toda pametna si in moja mati te imajo radi. Kar samo po sebi se je vse nekam razvezalo. Saj sem skušal vezati, toda zdaj ne morem več. Veš, nazadnje tako pride, kakor ogenj pri pastirjih. Ko speko kostanj, puste, da žerjavica stli v pepel. In potlej samo pepel še ostane. Tistega ne razpihaš več v žerjavico.

– Morda Lucija ni zate, – je rekla krhko.

– Nemara res ni, – je gledal proti vratom. – Pred snegom mislim še enkrat prek meje, toliko, da bi ujel še nekaj beličev, potlej pa morda, ..

Tedaj se je odtrgala od jasli in Fonz je začutil, kako se ga je z obema rokama oprijela za suknjič.

– Fonz, samo preko ne hodi. Samo čez mejo ne več. Priden si, brez tistih fickov boš lahko živel. Mati bodo v skrbeh in ... in ...

– In kaj še, Rotija?

– In jaz bom tudi v skrbeh, – je rekla odsekano. – Toda pojdiva v hišo. Obram je tako sam.

Skoraj stekla je in Fonzova roka ni več zasegla njenega pasu.

Popoldne se je Fonz vračal. Vse do Terana je mlel Rotijino dobroto. Mrazilo ga je, zakaj sneg je prestal in grd veter je s toliko silo butnil prek gmajne v globel, da so ječale jelše in vrbe ob Bistrici.

Močnik ni bil videti začuden. Fonz je mirno odnesel vreče v shrambo.

– Se mi je že zadnjo pot zdelo, da pramu podkev nagaja, – je žlobudral Močnik za njim. – Si Stegnarju ti plačal?

– Sem, – je rekel Fonz, ko se je vrnil v hišo. Potlej je Močnik odšel v čumnato in mu vrnil denar.

Mračilo se je. Lucija je prinesla malico. Močnik je prižgal luč.

– Še kozarček žganja mu nali, – je rekel Luciji. – Moker je.

Nalila mu je in Fonz je videl, da se ji roka trese.

– Saj nemara ni prvi, – je rekla špičasto.

– Res ni, – je rekel čisto mirno. – Pri Obramu sem ga tudi dobil. Sneg me je krišpal vso pot.

Ni mu o govorila. Odšla je in ko je

Organizacija javne uprave v Jugoslaviji

Ivan Avsenek

II.

Večkrat smo povdarili, da obstoji vodstvo uprave v vseh stopnjah iz voljenih zastopnikov volilcev. Kdo jih vodi?

Jugoslovanska diktatura pozna samo eno dovoljeno stranko, Socijalistično zvezo delovnega ljudstva, kjer je včlanjeno

zaprla vrata, se je Fonzu zdelo, da jih je trše kakor po navadi.

– Tako nasajena že dolgo ni bila, – je tiho rekel Močnik. – Se mi zdi, da ji ni vseeno, če ti zaideš v Podprezje.

– Kakor ve, – je znil Fonz. Pojedel je, potlej pa vstal in odšel v kaščo. Moker suknjič ga je mrazil v pleča. Lucije ni bilo v veži in tudi v kuhinji ne. Vedel je, da je odšla v svojo sobo.

Skoraj tekkel je čez dvorišče. Mrzel veter je žvižgal v kostanju. (Dalje prih.)

na milijone volilcev, kratko SZDL. Nobe-na druga stranka ni dovoljena; še celo komunisti pravijo, da niso več stranka, ampak samo neke posebne vrste društvo, kamor so vključeni vsi komunisti.

SZDL je organizirana tako kot javna uprava, ima svoje občinske okrajne, republiške in zvezne organizacije. Člani SZDL pa volijo svoje zaupnike samo v občinske organizacije, pri vseh ostalih organih pa velja pravilo, da nižje organizacije volijo po zastopnikih višje organe.

Taka organizacija SZDL ima očiten namen, da pomore stranki, da izvaja svoj monopol v politiki. Njene organizacije morajo skrbeti, da se naberejo in izvolijo kandidatje, ki naj pridejo v občinsko, okrajno, republiško in federalno skupščino. To je njena glavna naloga; na papirju ima seveda še celo vrsto drugih nalog, ki jih imajo politične stranke po celem svetu, toda zanje ne vlada v strankinih vrstah ne zanimanja, pa tudi ne potrebne vneme, da bi bila stranka politično razgibana. Glavno je, da na dan volitev nazene volivce na volišča, to je njena bistvena skrb, za nabiranje kandidatov je namreč poskrbljeno že drugje. SZDL je namreč praktično vzeto samo pomožna or-

(OPOMBA. Zadnjič smo na koncu povesti objavili "Konec prihodnjic". V veliko zadovoljstvo uredništva je pisatelj Mauser k rokopisu povesti za to številko pripisal sledeče:

Koliko bo še tega, ne vem. Gotovo pa je, da ne bo za celo leto. Morda se bo steklo v dveh ali treh številkah. Kadar bo konec, bo pač konec.

Naši bralci sprejemajo to vest najbrž z dvojnimi občutki. Malo razočarani, ker v tej številki še ne zvedo, kakšen bo konec, – na drugi strani pa veseli, da bodo lahko še dalje uživali lepo branje odličnega pisatelja. – Ur.)

organizacija Komunistične zveze Jugoslavije. Komunisti kot taki nočejo več javno nastopati kot organizirana stranka in zato uporabljajo na zunaj SZDL kot na videz samostojno politično stranko.

III.

Kot smo rekli, jugoslovanski komunisti nočejo več veljati kot organizirana politična stranka. Skrili so se pod ime Zveza komunistov Jugoslavije ali kratko ZKJ. So torej neke posebne vrste društvo, ki je pa v bistvu enako organizirano kot javna uprava in SZDL.

Na dnu organizacije so male skupine komunistov, ki so organizirane po krajih in ne več po mestu zaposlitve, poklicih in tako dalje. Te skupine so združene v občinske komunistične organizacije, iz njih se potom delegiranja in volitev izberejo okrajne, republiške in zvezna organizacija. Vsaka organizacija izbere svoj osrednji odbor, nad njim pa stoji izvršilni komitet. Tajnik izvršilnega komiteta je pa glava in duša dotične komunistične skupnosti. Tako je tajnik izvršilnega odbora v Beogradu Tito in ima kot tak stranko popolnoma v rokah, kajti pri komunistih po celem svetu je v veljavi načelo "demokratskega centralizma", ki daje tajnikom izvršilnega odbora neomejeno moč v stranki in podreja nižje organizacije višjim.

Zveza komunistov Jugoslavije pa ni navadno društvo, ki bi samo debatiralo in določalo smernice za komunistično politiko po celi državi. Ima pred vsem v ro- SZDL, kar je najbolj očitno iz dejstva, da je Tito generalni tajnik SZDL, v centralnem izvršnem odboru SZDL pa sedijo najodličnejši komunisti, ki vedrijo in oblačijo v komitetu. Iodobno sedijo zanesljivi komunisti tudi na vseh ostalih ključnih pozicijah SZDL, na zunaj seveda ne kot komunisti, ampak kot pripadniki in navadni člani SZDL.

Komunistom torej ni težko, da v organizacijah SZDL uveljavljajo svoje nazore, kdo naj kandidira v vodstva javnih uprav vseh štirih vrst: občinske, okrajne, republiške in federalne. Ni rečeno, da

jim je ta posel lahak, včasih naletijo na odpor, toda v glavnem zmeraj dosežejo, da kandidirajo ali pravi komunisti ali pa vsaj njihovi sopotniki in simpatizerji.

S tem pa še ni rečeno, da komunisti rinejo zmeraj ravno svoje splošno znane tovariše na odločilna mesta. Nekaj takih mest je zvezano z veliko odgovornostjo in so predmet posebne kritike ljudskega mnenja, ako kaj spodleti. Zato postavljajo komunisti na taka mesta ljudi, ki niso znani komunisti ali pa uživajo osebni ugled. Ako se ne obnesejo, jih brez ozira žrtvujejo javni nejevolji, sami sebe pa pri tem ne umažejo, češ voljen je bil po predpisih, volilci so zanj odgovorni in tako vsaj deloma soodgovorni za polomijo.

IV.

Da kratko ponovimo:

V Jugoslaviji se javna uprava odvija v v štirih stopnjah: občinski, okrajni, republiški in federalni. Vsaka stopnja je na zunaj skoraj neodvisna od višje, ima torej zelo samostojno pristojnost in pri tem širok delokrog. Kot glavno načelo velja: kar ni izrečno pridržano višji stopnji, spada v nižjo. Princip federativnosti je torej izveden dosledno v vseh inštancah.

Ravno tako dosledno je izveden princip voljene uprave. V nobeni inštanca ne sedijo na vrhu imenovani uradniki, povsod so na takih mestih voljeni zastopniki. Do tu je demokratično načelo vpoštevano v takem smislu kot ga razumemo v Ameriki. Od tu naprej se pa začne diktatura:

Jugoslavija ima samo eno politično stranko, ki ima monopol v političnem življenju. Samo ena politična stranka je politični činitelj, vse drugo ne pomeni ničesar.

Ta stranka pa ni morda izraz narodne volje, je v rokah komunistične zveze Jugoslavije. Komunisti sedijo na vseh važnih mestih SZDL in stranka mora plesati, kot godejo komunistične gosli.

Komunisti sami pa sedijo čisto v ozadju javnosti. Na zunaj vršijo vse njihove posle organizacije SZDL, v politiki, v

javni upravi pa njihovi zaupniki na vseh ključnih mestih.

V.

Ali je ta sistem pregnal birokracijo iz javne uprave? Pritožb o postopanju javne uprave je nič koliko. Dokazujejo, da je v javni upravi vkljub vsej decentralizaciji in vkljub voljenim vodnikom javne uprave še zmeraj dosti birokratov, česar ne taje niti komunisti sami.

Je pa to razumljivo. V komunističnem režimu mora imeti javna uprava, naj bo državna ali ljudska, svoje prste povsod vmes, kajti komunistična diktatura je totalitarna. Za tako ogromen delokrog javne uprave je treba na tisoče sposobnih upravnikov, teh pa v Jugoslaviji sploh ni, kaj šele v komunističnih vrstah, ki so v primeri z vsem prebivalstvom zelo redke. Komunistov je kratkomalo povedano premalo, da bi mogli uspešno boditi vse veje javnega življenja. Pomagati si morajo z nekomunisti, ki je med njimi nekaj sposobnih ljudi, veliko več pa nesposobnežev in lenuhov. Ti tvorijo jedro birokracije. Režim to dobro ve, pa si ne more pomagati, manjka mu sposobnih ljudi na vseh poljih.

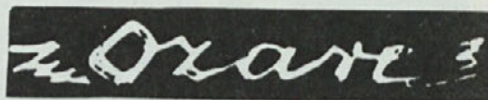
VI.

Odgovorili bi radi še na vprašanje, kako je to, da v Jugoslaviji vlada sedaj centralizem, akoravno je vsa javna uprava zgrajena na federativnih načelih. Odgovor je ta-le: Dasiravno je Zveza komunistov Jugoslavije prilagodila svojo notranjo organizacijo sistemu javne uprave in organizaciji SZDL, vlada v njej vendarle "demokracijski centralizem". To se pravi: komunisti so sicer upravičeni do omejene svobode v debatiranju, pokoriti se pa morajo slepo vsem sklepom, ki jih napravi njihov izvršilni odbor centralnega komiteta v Beogradu. O sklepih izvršilnega odbora ni več debate, treba jih je samo doslovno izvrševati, kakor hitro so objavljeni.

Izvršilni odbor, ki je pod Titovim osebnim vodstvom, lahko torej nažene vsakega komunisto, pa naj dela pri katerikoli

stopnji javne uprave, da izvršuje to, kar je bilo sklenjeno v Beogradu, pa naj se sklepi strinja ali ne. Tako uničuje "demokracijski centralizem", ki vlada v komunistični zvezi, vsako vrednost federativne ureditve sedanje Jugoslavije.

(Konec)

"OZARE" POJDEJO V DRUGO LETO

OZARE končujejo prvi letnik in stopajo drugo leto. Prva številka drugega letnika izide za božič. Kakor v prvem, bomo tudi v drugem letu skušali list izboljševati. Prvo leto smo dosegli vsaj tako število naročnikov, da krijemo dejanske izdatke. Delo je pri Ozareh neplačano: v tiskarni in pisanje. Ako primerno pomnožimo število naročnikov, bomo list povečali. Vsem sotrudnikom, vsem naročnikom in vsem oglaševalcem lepa hvala!

Posebno zahvalo izražamo profesorju Janezu Severju. Za vsako številko Ozar je toliko njegovega dela, iskrene skrbi in zanimanja za list, da so Ozare v najlepšem pomenu Janezove. Da smo dosegli sedanje število naročnikov v Clevelandu, gre zahvala slovenskim dijakom, ki obiskujejo na šentviški slovenski šoli tečaj iz zgodovine slovenske književnosti. Ob božičnih počitnicah Vas bodo tudi letos obiskali ti idealni slovenski fantje in Vas prosili, da obnovite naročnino za Ozare. Obenem pa bodo seveda skušali pridobiti še druge prijake za naročnike. Zunanje naročnike prosimo, da pošljejo naročnino (\$2.50) po pošti: "Ozare", 6116 Glass Ave, Cleveland 3, Ohio, USA.

Uredništvo in lastništvo

Umetna luna

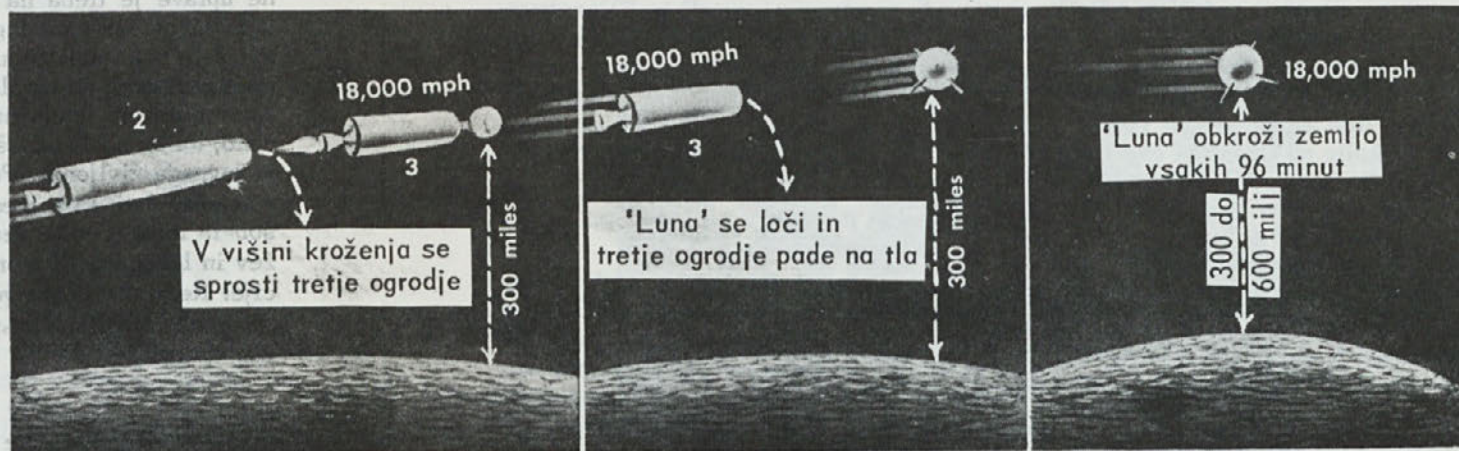
Dne 4. oktobra 1957 so ruski znanstveniki oznanili svetu, da so pognali okoli zemlje umetno luno (sputnik). Poskus se je posrečil.

Dne 4. oktobra letos so Rusi izstrelili raketo z umetno luno – sputnik – ki sedaj, ko to pišemo, še vedno kroži okoli zemlje v višini nad 300 milj. Dne 15. in 16. oktobra je sputnik letel nad Clevelandom. Dogodek je razburil ves svet. Znanstveniki in tehniki že leta in leta študirajo in preizkušajo te vrste rakete. Tekma je zlasti med ameriški in ruski znanstveniki. Po izjavah merodajnih ameriških osebnosti naj bi bili Rusi da-leč za nami v tej tekmi.

O tej umetni luni je gotovo vsak naš bralec že kaj bral v dnevnem časopisju. Ozare prinašajo o sputniku nekaj slik v lažje predstavljanje, kako je mogoče vreči tako luno okoli sveta. Luna sama mor-

da niti ne zanima sveta tako zelo, kakor pa raketa, s katero so vrgli luno v vse-mirje. Saj je luna le železna krogla, mi-niatura prave lune, ki je tudi, kakor vsa nebesna telesa, okrogle oblike. V sput-niku je radijska aparatura z baterijo, ki oddaja telegrafska znamenja. To bo se-veda funkcioniralo samo toliko časa, do-kler se baterija ne izčrpa.

Kako so ta sputnik vrgli v vse-mirje? Z raketo. Raketa je imela v svojem pred-njem delu prostor za kroglo, luno. Ostali del rakete je bil iz treh delov, treh obo-dov ali ogrodij. Na zemlji je bilo prižga-no gorivo v prvem obodu, v zunanji raket-i. To gorivo je porinilo raketo do goto-ve višine. Ko je gorivo zunanje rakete

zgorelo, je ogrodje odpalo in padlo na zemljo. Istočasno se je prižgala druga raketa ter gnala ostanek dalje v vse-mirje, dokler ni tudi ta odpadla in je zadnja raketa pripeljala kroglo v višino nad 300 milj, kjer se je izčrpala tretja raketa in je krogla, luna, ostala sama, toda v za-dostni višini in z zadostnim zagonom, da je bilo zbalansirano s težiščem zemlje. In tako sedaj brez ovire kroži okrog zemlje. Ker v tisti višini ni zraka, ni ovire, ostane pri hitrosti 18.000 milj na uro, ta-ko, da obkroži zemljo vsakih 96 minut.

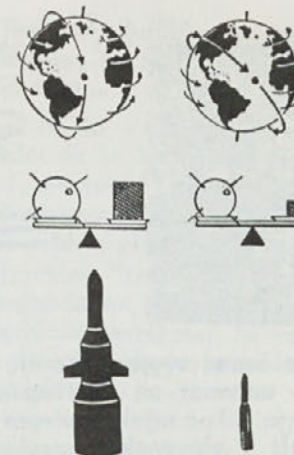
Cela zadeva pa ni samo gola znanstve-na tekma med Ameriko in sovjetsko Rusi-jo. Zadaj je veliko več. Če so Rusi lahko vrgli okrog sveta sputnik, potem lahko

Ruski 'sputnik' in ameriški 'satelit'

Gornja dva globusa kažeta smer (levi) ruskega sputnika in (desni) ameriškega satelita. (Ameriški je seveda samo še napovedan za bližnjo bodočnost.) Ruski kroži bolj od severa proti jugu, ameriški bo pa imel bolj smer od zapada proti vzhodu in bo tako pridobil nekaj na hitrosti od kroženja zemlje, ki se suče v tejsmeri.

Srednji dve sliki kažeta obe luni na tehnici. Ruska tehta 184 funte, ameriški 21.5 funt.

Spodnji dve sliki kažeta raz-merje med celotno rusko in ameriško raketo.

vržejo kamorkoli v Ameriki ali kje drugje na svetu tudi atomsko ali kakršnokoli drugo bombo.

Dogodek je sprožil celo vrsto sporov, izjav in pojasnil med ameriški znanstveniki in politiki. Predsednik Eisenhower konferira s tehničnimi znanstveniki, politiki očitajo eden drugemu in znanstvenikom, znanstveniki pa politikom. Drugi spet pravijo, da se znanstvenikom vzbuja slaba vest.

Povprečni državljani si težko ustvari pravilno sodbo o odgovornosti. Je možno, da ni nihče kriv. Vsekakor bo pa dogodek pospešil delo za obrambo Amerike na tem važnem polju.

Ob rabu

Desetega brata

Janez Sever

Iz časov svojega študija na ljubljanski univerzi se živo spominjam, kako nam je nekoč rajni profesor dr. Ivan Prijatelj v slovenskem seminarju pokazal beležnice pisatelja Josipa Jurčiča. Kolikor se spominjam, so bili to trije "notezi", čisto takšni, kakršne smo pred prvo svetovno vojsko ljubljanski študentje radi kupovali pri knjigarju Giontiniju na Starem trgu ali pa v stari Turkovi prodajalnici knjig na Dunajski cesti, pozneje pa pri "Ničmancah" v Kopitarjevi ulici. Vanje smo pisali svoje osebne zapiske, h kakršnim so nas navajali naši učitelji po vzoru dr. Jožefa Debevca.

Tradicija takih "notezov" je stara, pa ne toliko tradicija "notezov" kot takih, kolikor bolj tega, kar so vsebovali. Zapiski slovenskih študentov v teh beležkah so bili, lahko rečem, eden izmed svojevrstnih, toda lepih uspehov narodnostne vzgoje in pouka slovenskih profesorjev v stari avstroogrski monarhiji. Malone za vsakega slovenskega pisatelja vse do najnovejših časov vemo, da si je delal take zapiske, ki so zelo važen pripomoček k poznanju in razumevanju njegovega literarnega ustvarjanja.

Prvi Jurčičev literarni učitelj, če se smem tako izraziti, je bil njegov sedemdesetletni ded, ki je doma na zapečku pripovedoval mlademu Jožku o strahovih, Turkih, tihotapcih, čarovnicah, Francozih, o fantih skrivačih itd. Ta je bil tisti, ki je prvi vzbudil v njem pripovedovalni dar. V gimnazijskih letih, posebno še v času (do sedme šole), ko je bil gojenec ljubljanskega Alojzijevišča, pa je nanj močno vplival njegov zavodski pretekt čebeličar Jurij Grabner, ki je aloj-

zijeviscniške navajal k slovenskemu branju in pisanju. V svoje beležnice pa je Jurčič v veliki meri pisal največ po navodilih svojega ožjega rojaka nekaj starejšega Frana Levstika. Le-tega "Napakke slovenskega pisanja" in "Popotovanje od Litije do Čateža" in njegova klasična povest "Martin Krpan" so Jurčiča napotile na literarno pot, ki je ni zapustil vse življenje. Levstikovih literarnih smemij, ki jih vsebujejo ta tri njegova najvažnejša dela, si ni osvojil noben slovenski pisatelj v tolikšni meri, kakor si jih je ravno Jurčič.

V omenjenih Jurčičevih osebnih beležnicah najdemo zapisane značilne besede in rekla ter razno besedno, narodopisno in kulturno zgodovinsko gradivo, kakor ga je slišal in nabral med ljudstvom. Mnogo tega gradiva je uporabil v svojih literarnih delih; posebno še v "Desetem bratu".

Josip Jurčič spada med najbolj plodovite slovenske pisatelje; pa tudi vse do danes med najbolj brane. Iz uredništva ameriških slovenskih listov vem, da si naročniki vedno spet in spet žele Jurčiča, čeprav so bila njegova dela že tolikokrat v njih ponatisnjena. V tem pogledu se je Jurčiču do neke mere približal med nami zunaj samo pisatelj Karel Mauser, ki bi ga, kakor pišejo, kar naprej radi brali. Kar se pa Jurčiča tiče, bi pa bila gotovo zelo zanimiva preglednica tega, kaj vse in kolikokrat so naši ameriški listi ponatisnili dela izpod njegovega peresa.

Ko sem premišljeval, odkod ta Jurčičeva priljubljenost med najširšimi plast-

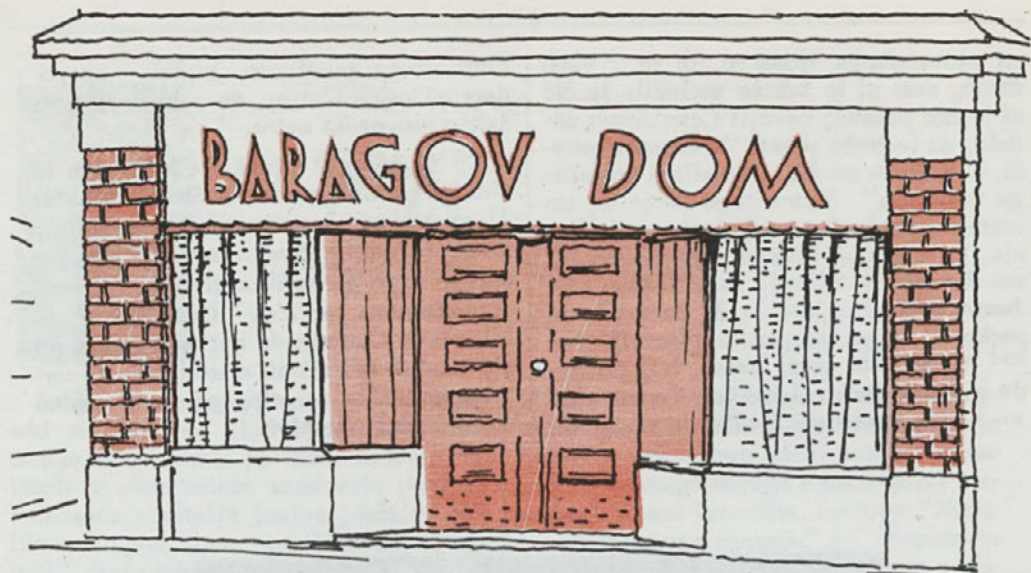
mi slovenskega ljudstva, in to v vseh časih, sem si to takole razložil: Jurčič si je kot pisatelj osvojil Levstikovo načelo, da je treba pisati "v domači besedi, v domačih mislih, na podlagi domačega življenja". Razen tega pa je še izvrsten opazovalec vsakdanjega življenja, ki je konec koncev najbliže vsakemu Slovaku. V slikanju vsakdanjega življenja pisatelja Jurčiča do danes še ni prekosil noben slovenski pisatelj. Narod mu je zato ostal zvest. Naj dodam, da v časih tudi v domovini, čeprav sku-

čisto druga miselnost, Jurčič – po podatkih knjižničarjev, še vedno najbolj iskan slovenski avtor.

Ko se je med rojaki v Clevelandu in okolici razvedelo, da bo Slovenski oder 17. novembra t.l. uprizoril "Desetega brata", sem marsikaterega rojaka slišal govoriti: Tega pa pojdem gledat. Da, tudi dramtizirani Jurčičev "Deseti brat" je bil tako v Clevelandu kot tudi po drugih slovenskih ameriških naselbinah že velikokrat podan na odru, pa je še vedno hočeš nočeš aktualen.

Iz knjige 'Deseti brat': Krjavelj pripoveduje, kako je "samega hudiča presekal na dva kosa."

Potem ko so bila primerno urejena vsa notranja in zunanja dela, je bil v soboto 7. sept. 1957 končno tudi formalno odprt Baragov dom na 6304 St. Clair Ave v Clevelandu. Dom sam pa je služil dejansko malone že pol leta pred tem » polni meri svoji nalogi.

Novi dom je bil odprt s kratko, a lepo prireditvijo. Najprej je Breda Osenarjeva z močnim občutjem deklamirala pesem 'Frideriku Baragi', ki naj bi nekako programatično prikazala to najnovejšo clevelandsko kulturno ustanovo. Za njo je spregovoril predsednik Baragovega doma Fr. Jakšič. Svoje besede je naslovil v prvi vrsti novonaseljencem. Iskreno jim je povedal, naj se zavedajo, da so oni tisti, ki prav v sedanjem času prevzemajo od starih slovensko ameriško kulturno dediščino. Vmes pa je mimogrede o sebi povedal, da je že 68 let v Ameriki in da je v tem pogledu gotovo najstarejši ameriški slovenski rojak. Ko je bil poldrugo leto star, ga je mati prinesla v Ameriko. Hodil pa ni v nobeno slovensko šolo. Rekel je, da bo zato govoril po domače, morda bo tuintam kaj zavil, toda po slovensko bo. Govor Franka Jakšiča je bil resnično zelo prisrčen in bo ostal vsem, ki so ga slišali, v trajnem lepem spominu.

Sledil je nastop moškega zbora pevskega društva Korotan. Z zanosom je odpel 'V hribih se dela dan'. Nato je Anton Medved deklamiral znano Gregorčičevo 'Naš narodni dom', ki naj bi gotovo na svoj način simbolizirala naloge tega novega našega narodnega ognjišča v Clevelandu. Nato je nastopil mladinski pevski zbor Slavček. Z dobro podanima pesmima 'Peričice' in 'Kukavica' je zelo prijetno presenetil publiko. Med eno in drugo pesmijo pa sta bili dve klavirski točki: najprej je mlada Sonja Favettijeva odigrala zahtevno klavirsko

skladbo, za njo pa bratec in sestra Zupanova štiričrtno svojo točko. Vsi trije so bili prisrčno pozdravljeni.

Tako se je devetorici slovenskih narodnih domov pridružil še deseti Baragov dom. Zaslugo zanj ima peščica požrtvovalnih posameznikov, ki se niso ustrašili velike gmotne žrtve za nakup doma. Prvi med njimi pa je gotovo Jaka Žakelj z 1133 East 72 ceste. Prav je namreč, da je tudi to zapisano.

J.S.

SPOMENIK IVANU ZORMANU

Sestavil se je poseben odbor odbora Jugoslovskega kulturnega vrta za postavitev spomenika pokojnemu Ivanu Zormanu. Častni predsednik je Anton Grdina st., predsednica Johana Mervar, prvi podpredsednik Anthony Grdina, drugi podpredsednik Matt. F. Intihar, tajnik Jože Grdina, blagajnik Marijon Kuhar, nadzorniki: Mary A. Makovec, Anton Šubelj in Jakob Resnik. Lepo bi bilo, če bi ta odbor mogel spomenik odkriti že za prvo obletnico pesnikove smrti.

Prvič je javno bila izražena misel, naj dobi Ivan Zorman spomenik v Kulturnem vrtu, v AD 21. sept. 1957 med "Kalinudskimi vestmi", kjer beremo: "Prateklo leto sta bila na "Dan enega sveta" v kulturnem vrtu na odru dva velika sinova našega naroda - Zorman in Lausche. Poudarila sta ljubezen do našega materinega jezika ter do naše stare in nove domovine. Letos je na isti dan angel smrti pretrgal nit življenja Ivanu Zormanu. Bil je to blag in dober mož, kateri je storil vse, kar je mogel v prid in korist našega naroda ter jezika. Zaslужil si je častno mesto med slovenskimi kulturnimi delavci, upajmo, da mu bo postavljen spomenik v kulturnem vrtu, kjer ga pričakujeta Cankar in Gregorčič."

Slovenski oder

(Janez Sever)

FARNI DOM PRI SV. VIDU

(Ob blagoslovitvi)

Komaj leto dni je poteklo, pa je zraslo na nekdanjem dvorišču šentviške šole v Clevelandu imponentno poslopje z napisom Gymnasium-Auditorium, ki naj služi šoli in drugim kulturnim potrebam največje slovenske ameriške fare.

V nedeljo 21. junija 1956 je Msgr. John J. Oman, župnik pri sv. Lovrencu, blagoslovil prostor in zasadil prvo lopato tam, koder se dviga danes novi Farni dom. V nedeljo 22. sep. 1957 ob 11 dop. pa je pomožni clevelandski škof John J. Krol že blagoslovil dograjeni dom. Blagoslovitvi je prisostvoval tudi ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman.

Po blagoslovitvi je bila v župni cerkvi tiha pontifikalna sv. maša, ki jo je opravil pomožni škof Krol. Med mašo je pridigal Rev. R. McHale, član clevelandskega škofijskega šolskega odbora, o vzgojnem in izobrazbenem pomenu novega doma. Na koncu maše je škof Krol čestital fari k dograditvi lepega doma. Izrazil je priznanje slovenski fari sv. Vida in Slovencem vobče zaradi njihove požrtvovalnosti za cerkvene in vzgojne namene. "Pozidali ste veličastno cerkev, lepo župnišče in šolo in sedaj ste dodali še dom. Ob tej priliki se spomnite, kako so vaši rojaki v domovini prikrajšani v svoji svobodi, da bi svobodno častili Boga in versko vzgajali svojo mladino. Pa kakor oni kljub preganjanju vstrajajo v svoji veri, tako vi v ameriški svobodi tem rajši doprinašate žrtve za svoje verske ustanove."

Popoldne ob 5 je bil v dvorani novega doma banket. Čeprav nudi dvorana prostora za tisoč ljudi, je bila vendar že takoj tokrat premajhna, da bi mogla sprejeti vase vse, ki so želeli prisostvovati veličastnemu dogodku odprtja.

Banketu je predsedova domači župnik Father Bernik Alojzij. V uvodnem angleško-slovenskem govoru je med drugim povedal, da je mislil na postavitev takšnega doma že pred 35 leti takratni župnik Msgr. Jernej Ponikvar. Dalje je omenil, da obhaja letos šentviška fara 25 letnico, kar je bila slovesno posvečena sedanja župnijska cerkev in da naj bi bila po-

stavitev novega farnega doma nekakšna fama proslavitev tega jubileja. Na banketu je bilo veliko govorov, med njimi tudi clevelandskega župana Celebrezveja, ki se je zelo laskavo izrazil o Slovencih. Od Slovencev sta govorila samo dva. Tone Oblak ml. je na župnikovo povabilo govoril v imenu novonaseljenih šentviških slovenskih župljanov. V imenu sosedne slovenske fare sv. Marije Vnebovzete pa je govoril župnik Matija Jager. Ta se je v svojem govoru spomnil časov pred 28, 25 in pred 20 leti, kaj in kako je bilo v tistem času, ko je on kaplanoval pri sv. Vidu. Bili so slovenski Orli, bil je Baragov zbor itd. Nad 300 fantov in deklet, sam cvet slovenske mladine. Društveno življenje je bilo v največjem razmahu, čeprav ni bilo na razpolago primernih prostorov. Svoje misli pa je zaključil takole: "Sedaj pa imate dvorano. Porabite jo!"

Med govori sta nastopila tudi dva pevska zbora. Najprej je odpel moški zbor Društva Najsvetejšega Imena, mladinska veja, tri pesmi, dve angleški in slovensko "Rože je na vrtu plela." Pozneje je nastopil šentviški cerkveni zbor, ki je odpel tri slovenske pesmi. Oba zbora je vodil organist Martin Košnik.

Ob priliki blagoslovitve je izšla spominska knjiga z naslovom DEDICATION. St. Vitus New Auditorium-Gymnasium. Cleveland, Ohio. September 22, 1957. Knjižica obsega 68 strani, od tega samo 12 strani teksta in slik, vse drugo zavzema spisek darovalcev, ki so prispevali za novi Farni dom 25 ali več dolarjev. V tekstnem delu je najprej opis novega doma, ki mu sledi angleško-slovensko pismo župnika Baznika faranom; pisatelj Karel Mauser pa je napisal kratek, a lep prispevek pod naslovom "Kulturni pomen fame dvorane." Med slikami je župnikova in obeh kaplanov, druge slike pa predstavljajo novi dom znotraj in od zunaj.

Gospod župnik je v svoji uvodni besedi čisto točno povedal, ko je zapisal, da je posvetitev naše dvorane in telovadnice nov miljni kamen v zgodovini naše fare. Drži pa tudi, kar je zapisal pisatelj Mauser, da "bo stavba mrtva, dokler ne zlijemo v ta mrtev kamen svojega duha. Ko bo katoliška fama dejavnost zilila med te stene vse, kar zmore in zna, bo kamen oživel".

J.S.

MLADINSKI PEVSKI ZBOR SLAVČEK

ob svoji prvi obletnici

Mladinski pevski zbor Slavček je ob letu svojega rojstva pripravil svojo prvo samostojno prireditev.

V nedeljo 6. oktobra ob 3 popoldne so se zbrali v Baragovem domu na St. Clairju v Clevelandu starši članov zbora in drugi številni prijatelji zbora. Med odličnimi gosti je bil tudi vladika dr. Gregorij Rožman, ki je prejel od zbora lep šopek nageljnov. Prevzvišeni je mlademu zboru čestital. Na način, kakor zna samo on. Njegova očetovska beseda zna najti pot v mlada srca.

Člani zbora so lepo zapeli vrsto domačih slovenskih pesmi; deklamirali in govorili ter posebej še za vsakega gosta pripravili poseben dar. Res, vnovič se je pokazalo: mladi so iznajdljivi.

Skoro 50 fantov in deklet je bilo na odru. Vo di jih Lončarjev Matija, ki je lani prišel v to deželo k svojemu očetu. Njihov pevovodja pa je M. Savernik. Zelo je spreten.

Ob tej priliki si je zbor tudi dolocil pravila, Odboru ob strani stoji poseben odbor prijateljev zbora, v prvi vrsti staršev. Člani tega odbora pa nimajo rednih društvenih pravic. Samo v pomoč so zboru.

Po končani prireditvi so bili obojni prostori doma, zgoraj in spodaj, polno zasedeni. Čutiti je bilo, da obojno: slovenska pesem in domačnost v Baragovem domu ljudi privablja skupaj. In tako je prav.

Za konec samo to še: Dokler bo naša mladina idealna, se nam ni treba bati za našo slovensko prihodnost.

J.S.

"ZARJA"

ob Zormanovi smrti

"Zarja", uradno glasilo Slovenske ženske zveze, ki izhaja v Chicagi, Ill., že 29 let, je posvetila svojo oktobersko številko "spominu velikega prijatelja SZZ, pesniku naše zvezine himne in premnogih drugih priljubljenih pesmi, Ivanu Zormanu".

V prvem, t.j. v angleškem delu glasila je pod naslovom "A Laureat Wreath in Memory" urednica Corine Leskovar napisala rajnkemu pevcu in skladatelju lep nekrolog; Josephine Josephine Modic Petrovic (Petrovčič) pa pesem posmrtnico An Epitaph in Memory of Ivan Zorman, ki je bila objavljena že prej v Glasilu SDZ, Cleveland (29. avg. 1957).

V slovenskem delu pa je napisal "Besedoposmrtnico Ivanu Zormanu" A. Aleksander, Ofm. Razen tega je tu objavljen v bistvu isti spominski članek, ki ga je svojemu velikemu uč-

telju napisala Victoria Hočevar iz Clevelanda, ki smo ga brali že v AD dne 12. VIII. 1957. Samo da je v Zarji pridala še kratek dodatek konec znane Zormanove docela psalmistično zapete zahvalne pesmi. (To pesem je zelo lepo deklamirala na prireditvi clevelandskega Mladinskega pevskega zbora Slavček 6. okt. 1957 gđč. Breda Osenar). Pesem je bila objavljena tudi v Amerikanskem Slovencu dne 14. sept. 1957. Urednik Ivan Račič je v svojem dopisu iz Clevelanda v zvezi z njo zapisal naslednje: "V dopisu Viktorije Hočevar priobčujemo šele sedaj objavljeno Zormanovo pesem "Hvala Ti, Gospod", ki je najlepši Amen na vse življenje in delovanje našega odličnega rojaka. Ta pesem je v resnici lepa." Vladika dr. Gregorij Rožman je o njej dejal: "Resnično pravi psalm."

V slovenskem delu je tudi lepa podoba Ivana Zormanova.

Naslovno stran za to številko Zarje je narisan mojster Gorše, ki je, kot znano, tudi napravil doprnski kip pokojnega pesnika. V dneh, ko je ležal pesnik v veliki dvorani SND na St. Clairju na mrtvaškem odru, je bil ta kip razstavljen v oknu Baragovega doma, ovit v slovensko trobojnico in žalni trak; okrog pa so bila razstavljeni pesnikova pesniška dela in rokopisi nekaterih njegovih skladb s šopkom svežih rož. Po tej pietetni razstavi je tudi narejena Zarjina naslovna stran.

Ko je Slovenska ženska zveza v Ameriki leta 1951 obhajala svojo 25-letnico, je izdala Slovenske melodije, pesmi za solo, dvospev, ženski in mešani zbor. Uredil jih je Ivan Zorman. Večina skladb v njej je če že ne docela Zormanovih pa vsaj v njegovi novi prireditvi. Vse partiture za tisk je skladatelj sam napisal. Poleg "Naše Zvezine himne" je v Melodijah še 33 drugih partitur. (V Zarji stoji pomotoma, da je vseh pesmi 32). Kot je po letnici na ovitku SM razvidno, so izšle leta 1950.

V nekrologu Cor. Leskovar stoji, da se je Slovenska ženska zveza sedaj odločila, da osnuje "Ivan Zorman Scholarship for individual students seeking musical or literary education". Izkupiček od prodanih izvodov SN pojde v ta sklad. Izvod velja dolar. Med drugimi so na prodaj tudi v Familiji v Clevelandu.

J.S.

Obisk pri knjigah

E. Kovačič

AHČIN, Ivan. OB JUBILEJU PAPEŠKIH SOCIALNIH OKROŽNIC "Rerum novarum" in "Quadragesimo anno" 1891-1941. Buenos Aires, Družabna pravda, 1951.

Živimo v dobi, ko smo sami priče podiranja starega družabnega reda. V krčih in strašnih revolucijah je človeštvo poskušalo izoblikovati nove socialne ureditve fašizma, nacizma, komunizma, ki so se vsi izkazali kot zgrešene poti, ker niso gradili iz trdnih tal socialne pravičnosti in krščanske ljubezni do bližnjega, ampak na sebičnih in krivičnih osnovah izkoriščevanja narodov ali razredov. V času, ko se je "novi razred" izkoriščevalcev v komunizmu pokazal v vsej svoji krivičnosti in nesposobnosti, imamo katoličani vse večjo dolžnost, da študiramo tisti socialni nauk svetih očetov, ki edino more prinesiti svetu pravičnost in ljubezen. Papeži nas ne uče gospodarskih teorij samih, ampak nam dajejo temeljne smernice, kakšen mora biti novi krščanski družabni red da se človeštvo ne bo zaletavalo v oboževanje sebičnosti in gospodarskega samodrštva na eni in v strašno nasilje prevelike socialne vezanosti na drugi strani.

Knjiga dr. Ahčina nas bo podprla v prizadevanjih za nov družabni red, za katerega upamo, da se bo izoblikoval, ako bo človeštvo našlo tudi pot duhovne obnove, ki je predpogoj boljših socialnih odnošajev, kot so vedno pravilno poudarjali papeži. V času, ko pogrešamo večjih tekstov socialnih študij v slovenščini, nam bo knjiga služila kot odlična kaži-pot po smernicah svetih očetov in svetovni literaturi o socialnih vprašanjih, ki nam je danes v tako obilni meri na razpolago po večjih ameriških knjižnicah.

Z Ahčinovo knjigo, ki spada v vsako slovensko družinsko knjižnico, smo Slovenci na skromni, toda v naših razmerah edino možni način proslavili 50 letnico okrožnice "Rerum novarum" papeža Leona XIII in 20 letnico okrožnice "Quadragesimo anno" papeža Pija XI, ki bosta v zgodovini delavskega gibanja ostali "Magna charta" za delavske pravice.

Lederer, Clara. THEIR PATHS ARE PEACE The story of Cleveland's Cultural garden Federation, 1954.

Cleveland je po svojem zgodovinskem razvoju mesto mnogih narodov, pravi simbol naše velike domovine, ki je "nation of nations". Amerikanizem po Rooseveltovih besedah nikakor ne pomeni izgube narodnega značaja, ampak doprinosanje kulturnih dobrin vseh narodov, ki so gradili in ustvarjali Ameriko.

Slovenci amo eden izmed tistih narodov, ki so Ameriki razmeroma veliko dali, toda v svoji skromnosti smo bili vedno tihi in smo premalo povdarjali svoj doprinos ameriški kulturi. Naši spomeniki v clevelandskem kulturnem vrtu so poleg spomenika misijonarja Pirca v Minesoti edini v kamen vklesani javni spomeniki slovenskih veličin, ki jih častimo v novem svetu. Zato moramo biti hvaležni tistim rojakom, ki so z Antonom Grdinom na čelu zastopali naš narod pri tej edinstveni ameriški kulturni ustanovi. Njihovo delo s tem seveda ni končano. Naša dolžnost je, da tujcem, ki prihajajo v kulturni vrt, pokažemo sliko kulturnega naroda s tem, da se naša društva obvežejo za stalno oskrbovanje in za postavljanje novih spomenikov. Upamo, da bodo pri prihodnjih konvencijah tudi naše zavarovalnice sklepale o takih kulturnih skladih, iz katerih bi se moralo darovati tudi za naš del v Kulturnih vrtovih in za izdajo knjige o zgodovini ameriških Slovencev, posebno v času, ko bodo morale poskrbeti tudi za slovenski doprinos k novemu muzeju imigracije v New-Yorku, ki bo tudi želel kak reprezentativni kip in vrsto knjig o kulturnem ustvarjanju ameriških Slovencev v zadnjih 70 letih.

Knjigo, za katero je dal podatke o naših možeh, katerih spomeniki krase kulturni vrt, pokojni Ivan Zorman, ima lepe fotografije Cankarjevega in Baragovega spomenika in celotne gornje ploščadi z Baragovim spomenikom v ozadju. Iz celotne knjige, ki je potrebna vsem Slovincem, ki se zanimajo za naše kulturno delo in naše uveljavljanje v ameriškem kulturnem udejstvovanju narodnih skupin v Clevelandu.

DEBELJAK, Tine. *MARIJI*. Rapsodija za prvo Marijino leto. Napisal Jeremija Kalin (pseudonim). Buenos Aires, Svobod. Slovenija, 1954

Debeljakova pesniška zbirka, ki ji je uvodne besede napisal prevzvišeni škof Gregorij

Linarez iz knjige Mariji (Bara Remec)

Rožman, je slavospev Bogorodici za prvo Marijino leto, ki smo se ga v slovenski literaturi spomnili samo s to pesniško zbirko in z Lenčkovno antologijo Slovenske marijanske lirike v Trstu.

Debeljak je v naši slovenski emigrantski poeziji res to, kar nam je sam povedal o sebi v tej pesniški zbirki:

Izgubil vse Radosti sem Domovine –
tostran mej našel zavrženo liro:
Naj bard bom nove bolečine!

In tako poje bard nove bolečine Slovencem tolažbo in molitev v najtežjih dneh, ko sekira dvignjena je čez Evropo v zamahu.

V prvem ciklu "Marija" opeva pesnik Marijino življenje. Od Bezmadežnega spočetja preko Oznanjenja, bega v Egipt, Kane galilejske spremljamo Marijo do smrti Jezusove na križu, do njene smrti in Vnebovzetja.

Cikel "Prošnje pesmi in hvalnice" je pesnikova osebna molitev k Mariji, prošnje pesmi pesnikove k Materi milosti za vero in vrnitev v svojo domovino v času ko

gre prek moje Domovine . . .
preko morij . . . čez doline . . .
prapor-jambor: Antikrist!

Tretji cikel je zbirka romarskih pesmi. Pesnik je gosposvetski romar, kjer prosi, da

največji slovenski zvon
iz lin zadoni gosposvetskih zvonikov –
Ave Maria! . . . vodeč pred njen tron
trume zmagovalne vetrinjskih vojnikov –
iz rok krvnikov . . .

Od Gospe Svete roma pesnik na Višarje:

Romam na Svete Višarje,
romamo družina,
roma z menoj Domovina,
vržena med izgnane,
v žic tnov ograje,
strpana brodom v staje,
pognane čez oceane
v drugih obel viharje.

Pesnik roma še v Loreto, Pompeje in v argentinski Lujan in se spomni, da smo z brezjansko Marijo šli čez Ljubelj in da je Marija povsod z nami, kjer smo Kraljici postavili prestole:

Našli smo ga v – Lemontu!
Gradimo ga v Torontu!
V St. Jamesu, v Lujanu oltarje!

V viziji vidi pesnik mogočno begunsko procesijo, ki nosi Marijo s celine na celino in nikdar ne pozabi na svojo domovino.

Debeljakova pesniška oblika je prosti verz, v njem se razpoje in vanj lahko vpleta svoje zgoščene misli, ki se hipoma vrste pred teboj, da jih moraš hitro dojeti, ker se ti že ponuja nova misel, morda še lepša od prejšnje. Njegove verze bi skoraj primerjal baročnemu slogu v likovni umetnosti, ki hoče z nanizanjem lepot ustvarjati harmonijo v navidezni disharmoniji.

Knjižica je prelepo darilo vsem ljubiteljem slovenske poezije.

FAMILIA

TRGOVINA Z NABOŽNIMI PREDMETI - KNJIGARNA
6116 Glass Ave, Cleveland 3, Ohio - Tel. UT 10684

KNJIGE

Ob strani sta dve koloni knjig s cenami. Preglej in morda kakšna še manjka v tvoji domači knjižnici. Med knjigami je nekaj najnovejših. Gotovo jih se nimaš. Trgovina se je bogato založila z različnimi molitveniki. Te knjige so na zalogi. Trgovina lahko takoj postreže z njimi. Lahko pa tudi naročite katerokoli drugo slovensko knjigo, ki je izšla izven Slovenije ali v Sloveniji in ni komunistična. FAMILIA vam jo oskrbi.

Knjigarna tudi zastopa vse katoliške liste izven USA in jih lahko naročite. Opozarjamo, da je FAMILIA zastopnica Mohorjeve družbe (letna naročnina \$2.-)

Na zalogi so tudi angleški molitveniki, razni misali in Sveto pismo.

BOŽIČNE RAZGLEDNICE

Pomanjkanje lepih slovenskih božičnih razglednic se čuti že leta nazaj. Letos bodo te pritožbe odpadle. FAMILIA se je bogato založila z okusnimi razglednicami dvajset različnih vrst. Kupite jih pravočasno ali jih naročite.

JASLICE

Oglejte si različne jaslince, večje, manjše, dražje, cenejše. Jaslince z glasbo, z vdolano lučko i.t.d. Božični kipi in božični okraski. Mah - kadilo - svečke.

NABOŽNI PREDMETI - DARILA

- Slike
- Kipi
- Rožni venci
- Svetinjice
- Verižice
- Križi
- Kropivčki
- Okraski
- Zapestnice
- Albumi za vse prilike
- Foto albumi
- Ovjalni papir (za darove)
- It'd itd itd

LIGINI PAKETI ZA STARI KRAJ

ŠOLSKE POTREBŠČINE

ZALOŽBA MOHORJEVE DRUŽBE, Celovec

Katoliški katekizem	vezan	\$1.00
Zemlja, Karel Mauser	broš.	0.50
Prekleta kri,	—	0.50
Sin mrtvega	—	0.50
Rotija	—	0.50
Velika rida	—	0.60
Vetrinjsko polje	—	0.50
Točnice s Sloma, B. Ambrožič	—	0.60
Domislice,	—	0.60
Križ na gori, Ivan Cankar	—	0.50
Koroški Slovenci, Franc Erjavec	broš.	0.60
Puntar Matjaz, K. Hobjan	—	0.50
V kraljestvu luk, Fr. Bazilij	—	0.50
Sveti molk, Schneider-Polanc	—	0.50
Veliki teden, dr. Turnšek	—	0.30
Junakinja apostolata, prevedel Vodeb	—	0.80
Na nepremagljivi skali, J. Kopač	—	0.50
Sveto pismo, novi zakon, dve knjigi (I-II)	4.00	
Die Sprachenfrage in Kaernten, Tischler	1.00	
Domači zdravnik, Kneipp-Podgorc, br.	0.50	
Moje grede, Mr. Hartman (pesmi)	—	0.50
Mohorjev koledar 1951, 1953, 1954, 1956	0.50	
Mohorjeve knjige za l. 1957 (štiri knjige)	2.00	

ZALOŽBA SLOV. KULT. AKCIJE, Argentina

Vrednote II/1954	\$3.00
— III/1955	3.00
Meddobje, leto I-štev. 1,2	1.50
— — — I-štev. 3	1.00
— — — I-štev. 4	1.00
— — — II-štev. 1,2,3	2.30
— — — II-štev. 4,5	1.50
— — — II-štev. 6	1.50
— — — III-štev. 1,2	2.00
— — — III-štev. 3,4	2.00

Dhaulagiri, Bertoncelj,	broš.	3.50
— — — — —	vezano	4.00
Križev pot prosečih, Kos-- Gorše	broš.	1.00
Kyrie, eleison, Debeljak--Remec	—	1.50
Ljudje, Narte Velikonja,	broš.	3.00
— — — — —	vezano	3.50
Zori, noč vesela, Marolt, br.	\$3.00, vez.	3.50
Maj svet in moj čas, Pregelj	broš.	3.00
— — — — —	v platno vez.	\$3.50, usnje 4.00
Človek na obeh straneh stene, Z. Simčič	2.00	
— — — — —	vezano	2.50
Mertik, Kociper	—	1.75
Balantičeve poezije, broširano	\$2.50, vez.	2.50
Osnovno govorjenje, Papež (novi)	1.00	
In svet se vrta naprej, Kociper (novi)	?	

RAZNE ZALOŽBE

Črna maša, Tine Debeljak	\$3.25	
Mariji	1.50	
Poljub	2.00	
Zbornik Svobodne Slovenije 1953 in 1955	6.00	
(Cene za posamezne letnike) 1956, 57	3.25	
Ob jubileju, dr. Ivan Ahčin br.	\$1.75, vez.	2.00
Sociologija, I. del, dr. Ivan Ahčin	broš.	2.00
— — — — — II-1	—	3.00
— — — — — II-2	—	3.00
Poto do človeka, Trstenjak	—	1.50

Mati našega Odrašenika, Gnidovec br. 2.50

vezano	3.50	
Knoblehar (življenjepisi); dr. Jaklič	vez. 4.00	
Misijska nedelja,	broš.	0.50
Misijski zbornik 1954	—	1.00
Po svetli poti, dr. Fr. Jaklič	vezano	3.00
Friderik Baraga,	—	4.00
Pater Leopold, p. Fidelis Kraner	broš.	1.25
Pota božja, Zdravko Novak	—	1.00
Slovenska beseda (štajerski zbornik)	0.75	
— — — — — 1956, št. 9-10	0.30	
Preglednovod. slov. kršč. gibanja, Škerbec	1.25	
— — — — — 2. del	1.25	
Ciril--Metodijska ideja, A. Merkun	broš.	1.00
Kraljestvo božje	—	1.00
Z Bogom v tujino, I. Lavrih	broš.	1.00
Večna vez, Karel Mauser	—	1.00
Pšenični klas,	—	1.00
Kaplan Klemen, igra,	—	1.00
Slovenski pionir, F. Turk	—	0.50
Jutra brez sonca, roman, Ivan Jontez	2.00	
Dr. Gregorij Rozman (ob 70-letnici)	0.50	
Jurij Kozjak, Jurčič--Kolednik (angleško)	1.00	
Za božjim klicem, dr. Fr. Trdan	vezano	2.00
Nadškof Jeglič, Jože Jagodice	vezano	3.00
Cerkvena poezija, J. Vovk	—	2.50
Vrbova pišcal, pesmi, Marjan Jakopič	1.50	
Kam potujejo oblaki, pesmi, Vodeb	2.00	
Juzna Amerika, M. Rijavec	1.00	
S potov življenja slovenskega naroda	0.50	
Ameriške slovenske večernice	0.50	
Zgodbe mučenštva Slovencev	1.50	
Barogova pratika 1955, 1956, 1957	po 1.25	
— — — — — za leto 1958	1.50	
Šulinov Krst pri Savici	1.75	
Let's Sing, slov.--angl. pesmarica, Novak	1.00	
Slovske melodije, Ivan Zorman	1.00	
Zbirka pesmi za meš. in moš. zbor, Trst	2.00	
Narodne pesmi, Rančigaj	1.00	

SLOVARJI - SLOVNICE

Slovensko--angleški slovar (Kotnik)	6.00
Angleško--slovenski slovar (Škerlj)	5.50
Angleška vadnica, Kotnik	3.00
Angleška slovnica,	2.80
Angleška vadnica (1. del), Grad	2.80
Angleška vadnica (3. del)	3.00

MOLITVENIKI

K Jezusu, otr. molitv. s slikami, usnje z.o.	2.50	
Jezus dobri pastir, večje črke, platno rd.o.	1.00	
Mali misal, platno, rdeča obreza	3.00	
— — — — — usnje, zlata obreza	4.50	
Večno življenje, platno, zlata obreza	4.00	
Kristus, kraljuj! platno, rdeča obreza	2.25	
— — — — — zlata obreza	2.80	
— — — — — usnje	4.00	
— — — — — luksuzna izdaja	4.50	
Marija Pomagaj! velike črke	3.50	
Pred Bogom poklekni! usnje, zlata ob.	4.50	
Reši dušo velike črke, platno, zlata ob.	2.90	
Pred Najsvetejšim (ura molitve), broš.	0.25	
Sveti križev pot	0.20	
Obljube Srca Jezusovega,	broš.	0.50
Obrednik III. reda sv. Franciška	0.50	
Evangelij Jezusa Kr. po Mateju	0.20	

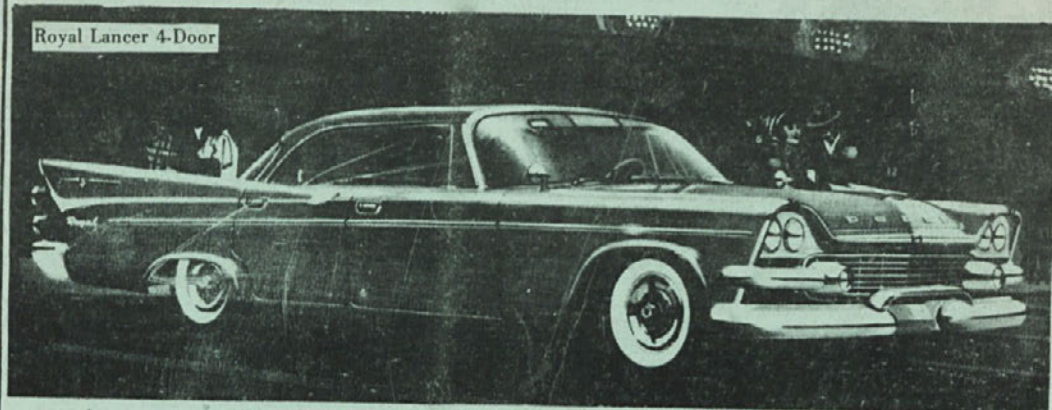
Jalovec

2223 Superior Ave, Cleveland

DODGE 1958

PLYMOUTH 1958

Royal Lancer 4-Door

Naš slavenski rajak Frank Jalovec je največji zastopnik za Dodge ne samo v Clevelandu, ampak na vsem svetu. Njegova nekdanja mala popraviljalnica za avtomobile je narasla v podjetje s prostori, ki zasedajo cel cestni blok. Ogromno je ohladišče v podzemskih prostorih. Interesenti si ogledujejo avtomobile v lepik

prostorih, zaščiteni pred mrazom in dežjem. — Opazajama na lepo radno linijo novih vozov. Težišče vozov je znižano. S tem se avtomobil močneje drži ceste. Kak razgled skozi (na višino) povečano šipo! Tudi to poveča varnost. — S cenami konkurira Jalovec z vsakim drugim zastopnikom. Ogledjte si nove tipe vozov!

Prava zaščitnica in v.r. blagostanja za vsako katoliško družino, je močna katoliška podporna organizacija, ki enakopravno skrbi za vsakega v slučaju nesreče, bolezni ali smrti. V pravo smer boste prišli, če pristopite takoj v

**KRANJSKO
KATOLIŠKO**

**SLOVENSKO
JEDNOTO**

Najstarejša slovenska katoliška podporna organizacija v Ameriki.
Članstvo: 45,000 Premožanje: \$11,500,000.00

Ako želite posojilo na Vaš dom, obrnite se na K.S.K.J. K.S.K. Jednota posojuje članom po 5% in nečlanom po 6% obresti brez provizije. Zmerna mesečna odplačila na glavnico. — Za vsa podrobna pojasnila pišite na:

GLAVNI URAD

351-353 No. Chicago Street

Joliet, Illinois